

En is wijders aan den 1sten luit. A. Schutz, van de artillerie garnizoens-kompagnie, en aan den conducteur der artillerie der 3de klasse J. de Groen, bij het magazijn der klasse in de Willemstad, het non-activiteit-traktement verleend, beiden in afwachting dat aan hen het pensioen zal worden toegekend.

Eindelijk is de 1ste luit. M. Rynen, van het 3de bataillon artillerie nationale militie, uit zijne betrekking van adjudant bij voorschreven bataillon eervol ontslagen.

ALBUM

VOOR

LEVEN-SCHETSEN EN TAFEREELLEN UIT DE KRIJGS-
GESCHIEDENIS EN UIT HET KRIJGSMANSLEVEN.

II.

JAN VAN DEN KORNPOT,

ALS KRIJGSHELD EN ALS UITVINDER BESCHOUWD.

(Vervolg van N°. 24.)

Kort daarna, en eer het nog mogelijk was Groningen te redden, werd het verraad voltooid, en de stad door verrassing ingenomen; maar de Ommelanden bleven getrouw, en de spoed, met welken KORNPOT handelde, bewerkte de vereeniging der Vriesche legers onder *Berthold Entes* met de graven van *Hohenlohe* en *Nassau*, ten einde Groningen te hernemen; doch te vergeefs, daar men weldra deze legers elders benoodigd was.

Een tweede blijk van moed en beleid werd door VAN KORNPOT in *Coevorden* gegeven, welke plaats reeds zoo dikwerf van heeren gewisseld had, dat men ook daar niets dan oproer en verraad vreesde; ja zijn eigen volk sloeg wegens wanbetaling tot muiten over, en de stoutmoedigsten onder hen waagden het zelfs, hem met den dood te dreigen, indien hij niet geld wist te schaffen. Maar hier zag men ook met verwondering, wat *persoonlijke moed en tegenwoordigheid van geest* vermag! Na te vergeefs den weg der zachtheid beproefd te hebben, waardoor, gelijk bij de meeste muiters, bij hen een wanbegrip van zwakheid der tegenpartij ontstond, en hunne blinde woede meer toedan afnam, neemt KORNPOT zijn besluit, laat vijf der voor-naamste belhamers en raddraaijers bij den kop vatten, en geeft met zulk een streng en onbeteuterd gelaat aan hunne eigene spitsbroeders bevel, om drie der kwaadwilligste oproerlingen, aan eenen paal gebonden, te doorschieten, (Vreede, maar ook streng noodzakelijke beslissing!) dat zij gehoorzaamden, en voor de twee overigen om genade smeekten. Van dit oogenblik af was zijn gezag hersteld: elk volvoerde stiptelijk zijne bevelen, en KORNPOTS gedrag mag, bij alle schijnbare wreedheid, in zulke gevallen, en vooral in tijden van oproer en verraad, aan menig onderbevelhebber en op zich zelven staanden officier tot les en voorbeeld verstreken.

Wie aan de somtijds verschrikkelijke straffen der mouterij bij de Romeinen, aan de door de wetten zelve voorgeschrevene *decimatie*, en aan de voorbeelden van de beroemdste veldheeren bij de beschaafde volken denkt, aan eenen *Manlius Torquatus*, *Severus*, de *Cassé-Brissac*, den ridder de *Vilanel* (1) en anderen, zal deze aanmerking juist vinden. Maar voorzeker is het ook niet aan een ieder gegeven, om zich naar eisch van zaken, zacht of streng te gedragen, en de regtvaardigste veldheeren, *Q. Fabius Rullianus*, *Pyrrhus*, *Montecuculi* e. a. waren dikwijls met moeite van wreedheid vrij te pleiten.

Van nu af plukte VAN KORNPOT niet dan lauweren, en onvergankelijk is de roem van zijne bedrijven en vindingen in het voorheen vrij beduidende en thans zoo onaanzienlijke STEENWYK, door den trotschen *Rennenberg* bedreigd, die wel voor Deventer en Zwol het hoofd had gestooten, maar-meester van het versterkte Grot zijnde- ook Steenwijk wilde bemagtigen, en met de infanterie over de moerassen van Ommen en met de kavallerie, over het veroverde gebied van Coevorden aanrukte. De Staten hadden niet zoodra tijding van dien toeg ontvangen, of zij zonden aan KORNPOT bevel, om met al zijn volk zich ten spoedigste in deze sterkte te werpen, te meer, daar de burgers oproerig en Spaansch gezind waren, en de bezetting zelve ten deele te zwak, ten deele ook onzeker was.

Hier bleek nu terstond de geest en de strekking van KORNPOT, die-vooruit ziende- welk lot hem in Steenwijk wachte, reeds vooraf zijn onwrikbaar besluit nam; overtuigd zijnde, dat men in deze tijden van snood verraad, die zich, helaas! ook in onze dagen op eene verregaande wijze vernieuwd hebben, even voorzigtig als rasch moet te werk gaan. Hij had te weinig hoop, om het in deze vesting lang tegen den overmagtigen *Renneberg* te kunnen houden, en vertrouwde even min op de gezindheid der burgers en der bezetting.

«Kameraden» (roept hij zijnen makkers toe, eer hij, op den 17den October 1581, binnen de stad trok.) «Wij strijden voor de goede zaak, maar wij hebben het van buiten met eenen magtigen vijand, en binnen de stad met verraders te doen!»

«Nimmer twijfelde ik aan uwen moed en oprechte trouw!» «Zweert met mij, van nimmer, wat 'er ook gebeure, van overgave of van handelen met den vijand te spreken, op straffe van door den naaststaande terstond doorstooten te worden.» — Dit was ware mannentaal, en door de uitkomst beproefd. Allen zwoeren den plegtigen eed, van nimmer te wankelen, en getrouwheid tot in den dood.

KORNPOT was naauwelijks binnen de stad getrokken. of er voegden zich nieuwe manschappen bij hem; HANS PLAAT verscheen met zijn vendel, en van kapitein *Struvers* vendel kwam de luitenant *Beerenbroek* op, maar ook van dezen liet zich niet veel verwachten, daar zij meestal uit versch en ongeoeffend volk

(1) Wij zullen bij eene andere gelegenheid dit merkwaardige en in alle deelen, met het hier vermelde, overeenkomstige geval van *Vilanel* te Landau, en eenige andere voorbeelden, aanhalen.

bestonden, wier trouw en volharding nog zeer onzeker waren. Doch VAN DEN KORNPOT verloor nimmer den moed: hij had nu zes honderd man bij een, en de stad leverde daarenboven nog drie honderd weerbare burgers op welke, hij nogtans veel minder mogt betrouwen. Ook ontbrak het de bezetting volstrekt aan grof geschut, aan genoegzamen voorraad, om een lang beleg te kunnen uithouden, en (wat wel het gevaarlijkste was) aan eenen opperbevelhebber, dubbel noodig in geval van beleg. Er bleef voor het oogenblik niets anders over, dan dat de kapiteins gezamenlijk, doch alleen in gemeenschap met de wethouders, alles voorloopig regelden, wat tot verdediging der vesting, tot besparing van het buskruid, en tot het bezuinigen der levensmiddelen noodig zoude geoordeeld worden.

Dit alles scheen tot dus verre vrij wel te gaan, en de noodigste maatregelen tot veiligheid, versterking en genoegzamen mondvoorraad werden genomen; KORNPOT in 't bijzonder als de bekwaamste en kundigste onder de kapiteins, nam de gewigtige zorg op zich voor het toestellen van allerlei vuurwerk, voor het afbreken van alle hinderlijke, te dicht bij de stad staande, of met stroo gedekte huizen, en nieuwe middelen ter verdediging of versterking: en in 't begin scheen alles eendragt en vasten moed te beloven. Weldra vertoonde zich de vijandelijke voorhoede in de nabijheid der stad, en men aarzelde geen oogenblik, om door eenen plotselijken uitval hem te toonen, dat men er ver van af was, om den graaf van RENNEBERG in zijne verraderlijke bedoelingen, gelijk hij hoopte, te ontmoeten. De vijand werd aan twee plaatsen te gelijk aangevallen, het hoofd der voorhoede, de overste MOM doorschoten en nieuwe krijgs- en mondvoorraad binnen de vesting gebragt.

Maar geheel anders stonden de zaken, toen men met zekerheid de komst van RENNEBERG zelve, met een aanzienlijk leger, vernam. De Spaanschgezinden hieven stoutmoedig het hoofd omhoog: vele kapiteins en leden der regering wierpen het masker af, en beweerden, dat de stad zich niet kon houden, en dat men ten spoedigste moest besluiten, om bij de algemeene staten op een snel ontzet aantedingen. Zelfs PLAAT en BEERENBROEK ontvielen aan KORNPOT, en onderteekenden met OLTROF, KOEN DIRKSZON en de regering den brief. KORNPOT alleen was volstrekt hiertoe niet overtehalen, en verklaarde onbeschroomd, «dat hij het schandelijk en strafbaar oordeelde, het gouvernement te misleiden, dat men nimmer vestingen bouwde, om ze «bij de eerste opeisching overtegeven, en dat men, in plaats «van valsche berigten, eerst alles moest beproeven, wat mannen «van eer en van vaderlandsche gevoelens vermogen!»—

Maar de moedige KORNPOT had nog geheel andere beproevingen doortestaan; die nogtans ten deele *onvermijdelijke gevolgen van de oneensgezindheid der hoofden waren*, en die aan alle officieren tot nuttige lessen kunnen verstrekken, vooral in zulke benarde omstandigheden, waar de vijand van buiten dreigt, en het verraad van binnen loert. De soldaat, die in oorlogs- of vredes-tijden, om het even! — oneenigheid onder zijne meerderen ontwaart, wordt maar al te ligt drierster, hoopt op ondersteuning, mort eerst heimelijk, dan openlijk, en slaat eindelijk tot oproer, ongehoorzaamheid en bedreigingen over.

Dit is nog meer het geval bij *burgers* in eene belegerde stad, die, alles voor have, lijf en kostbaarheden vreeze, altoos voor de overgave gestemd zijn, dikwijls van *pligt* en *krijgsmanseer* geen juist denkbeeld hebben, of deze twee punten aan hunne bijzondere belangen ondergeschikt wanen. Dit was volkomen het geval in 't belegerde Steenwijk, zelfs nog eer de stad door zware rampen, bombardement of hongersnood geteisterd wierd. Men wist, dat er om ontzet geschreven was, en dat zelfs de wethouderschap en de meeste officieren dit verzoek om een spoedig ontzet hadden onderteekend. Doch men vernam tevens, dat de brave KORNPOT, wiens hart voor 't vaderland en voor WILLEM den Zwijger sloeg, uit pligtgevoel 'slands staten van het tegendeel had verwittigd, en niet dan volharding en de dapperste tegenweêr beaamde. Ja hij had zelfs het geluk, om door zijn voorbeeld, beleid en moed eerst BEERENBROEK, en daarna ook PLAAT en AUSTRIA, op zijne zijde te trekken. Deze brave mannen beloofden elkanderen, bij handslag, moedig te volharden, en nimmer van overgave te spreken, zoo lang men nog mondvoorraad zoude hebben. Maar het getal der bevreesden, misnoegden en verraders was te groot. Burgers en soldaten sloegen te gelijk aan het morren, de zamenrottingen werden sterker en dreigender, en eindelijk stroomde de oproerige menigte naar de markt, en drong, met groot getier, verwen-schingen en bedreigingen, op de overgave aan. De weinige getrouwen verloren oogenblikkelijk den moed, kapitein PLAAT, een man van een wankelmoedig karakter, werd om gepraat, en de goede zaak scheen verloren. Maar juist in zulke gevaarlijke oogenblikken vertoont zich de ware moed, die geen doodsgevaar sehroomt, en aan krijgseer en vaderland willig het offer van 't leven brengt. Het wakkere drietal van helden, de kapitein VAN DEN KORNPOT, en de twee luitenants BEERENBROEK en AUSTRIA, drong met eenen kleinen hoop van soldaten te midden door de menigte heen, en KORNPOT duwde met eene donderende stem aan de morrende burgers de krachtige woorden toe: «Pakt «u naar huis, gij schelmen! Wat staat gij hier te kakelen, om «bij onze brave soldaten door uwe burgers den moed te verminderen? Zij verstaan hunne zaken zelve wel, en hebben «uwen raad in 't minst niet noodig! — Pakt u terstond weg!»—

Deze stoute mannentaal baarde schrik en verbazing, de bedremmelde menigte droop af, en slechts weinige bleven; een ruwe vleeschhouwer alleen dorst de woorden te laten hooren: »Maar hoe zal het ten laatste gaan, als wij niets meer te eten «hebben?» Doch de onversaagde KORNPOT, dreef ook hem en de overigen met de barsche woorden van daar: «Daar is het nog «in lang niet aan toe, maar als het daartoe komt, dan zullen «wij jou schelm en jousgelijken het eerst op eten!»—

Van nu af hielden zich burgers en soldaten stil, en KORNPOT werd stipt gehoorzaamd: maar de heimelijke lagen, listen en briefwisselingen duurden voort. (2) Doch, zonder thans alle

(2) Zie de nadere voorvallen van dit merkwaardig beleg bij *Wagenaar*, VII deel, *Bor*, *Reyd*, *Meteren*, *Hooft*, *Renico Fresinga*, memor. (in tom. III van *Ger. Dumbat*, *analect.*) Nederl. mannen en vrouwen X deel enz.

bijzonderheden van dit beleg nader te verhalen, zullen wij hier alléén datgeen aanstippen, wat bijzonder merkwaardig is, of tot onzen held betrekking heeft.

C. F. H.

(Het vervolg in een volgend nummer.)

Uerscheidenheden.

KRIJGSKUNDIGE AANTEKENINGEN

BETREFFENDE DE STAD

LEUVEN.

In de elfde eeuw ondernam *Godefridus*, hertog van Lotharingen, door medewerking der hulptroepen van keizer *Henricus* den heiligen, de belegering van Leuven, maar werd door den graaf *Lambertus* gedwongen het beleg op te breken.

In 1572 ondernam de Prins van *Oranje* eenen aanval op Leuven, doch werd door overmagt gedwongen terug te trekken.

In 1635 vatten de Hollanders en Franschen het voornemen op, om Leuven te belegeren; doch werden door gebrek aan levensmiddelen genoodzaakt hetzelfde te laten varen.

In 1746 rukten de Franschen Leuven binnen.

In 1789 deden de patriotten onder het bevel van den generaal van der *Mersch* hunnen intogt in Leuven.

1792. De Keizerlijke troepen waren, in het laatst van dit jaar, uit Champagne gedrongen. Nog andere tegenspoeden waren hen in België wachtende. *Dumouriez* drong hen van de eene stelling in de andere en ontnam hun zelfs, in de maand November van dat jaar, Leuven.

1793. *Dumouriez* wist weinig partij van zijne behaalde voordeelen te trekken: hij stelde zich achter de Roer op, in plaats van zijn goed fortuin te volgen. Weldra werd hij door de geallieerden uit zijne posities verdrongen en genoodzaakt de blokkade van Maastricht op te geven. Van alle kanten overvallen moesten de Franschen in wanorde terug trekken, om zich onder Leuven te verzamelen. *Dumouriez* kwam, en de slag bij Nerwinden was verloren! Daarop nam hij eene stelling op den Pellenberg om Leuven en Brussel te dekken, en werd in, deze stelling door de Keizerlijke troepen aangevallen. Den geheelen dag door moest de generaal *Champlin*, de gedurig herhaalde aanvallen der Keizerlijke troepen doorstaan, welke telkens werden afgeslagen. Dit had eveneens plaats op de hoogten van Mariendael, alwaar de generaal *Leveneur* met achttien bataillons van het leger der Ardennes post gevat had. De kloekmoedige tegenstand der Fransche troepen deed onderhandeligen aanknoopen, waarbij het de Fransche troepen vergund werd vrij af te trekken. Den dag na het gevecht van Leuven, hadden de republikeinen eenen hevigen aanval op den Pellenberg van de Oostenrijkers door te staan hielden echter zich staande, doch werden door den snellen terugtogt van den generaal *Lamarche* in wanorde medegesleept. Den volgenden morgen zond de generaal *Dumouriez*, onder voorwendsel van over de uitlevering der krijgsgevangenen te onderhandelen, den kolonel *Montjoie* naar het vijandelijke leger. Daarop kwam de kolonel *Mack* dienselfden avond te Leuven, om mondelings den vrijen aftogt der

Franschen te bepalen. De ontruiming van Leuven, hetwelk dadelijk door de Keizerlijke troepen bezet werd, geschiedde in de grootste wanorde; naauwelijks konde het den Franschen generaals gelukken, hunne troepen, op den Brusselschen weg bij Cortenberg, bij een te krijgen. De beide kommanderende generaals hadden daarna eene zamenkomst op den Yzeren berg.

1794. Door de veldslagen bij Hondscote en Fleurus vlag België voor de Fransche legers open. De generaal *Kleber* drong toe aan den voet van den ijzerberg door, nam de vijandelijke versterkingen in, en jaagde de Keizerlijke troepen in verwarring door de stad, waarvan hij zich meester maak te.

1814. Werden de Franschen door de geallieerden gedwongen, om Leuven te ontruimen.

IETS OVER HET BELANG DER IJZEREN WEGEN, OOK VOOR HET OORLOGEN.

In het *Polytechnisches Journal* VON DINGLER. Band XLV heft 3, leest men:

«Van welk een belang de invloed der ijzeren wegen op de maatregelen der regering is, wanneer deze wegen algemeen ingevoerd worden, zal men uit de navolgende voorbeelden kunnen opmaken. Bij de onrustige bewegingen, welke Ierland bedreigden, werd in den afgeloopen winter, een bataillon infanterie van 800 man, met al deszelfs bagage in 2 uren van Manchester naar Liverpool, langs den ijzeren weg, vervoerd, zijnde een afstand van 31 Engelsche mijlen; en één uur na deszelfs aankomst in Liverpool, was het ook reeds voor den overtogt naar Ierland ingescheept! Eveneens wordt het reeds afgewerkte gedeelte der Baltimore- en Ohio-ijzerbaan, in Amerika, gebruikt, om de arbeiders aan dezen weg, wanneer zij oproerig worden, door de militaire magt te doen overvallen.

BRIEFWISSELING.

Spectator, heeft met dankerkentenis ontvangen twee bijdragen voor het wapen der kavallerie, van eenen ijverigen medewerker, die zich M. teekent. Dezelve zullen in volgende nummers worden opgenomen.

Verder, eene opgave der sterkte en zamenstelling van het Pruisische leger. Daar S, in zijn n°. 18, de laatste opgave dier sterkte reeds heeft opgenomen—zoo heeft hij deze opgave moeten ter zijde leggen. Ook heeft de schrijver zich vergist, met den veldmaarschalk *Gneisenau* nog onder de levende Pruisische bevelvoerders op te nemen. Deze beroemde krijgsman is reeds sedert een jaar overleden.

Een brief, geteekend: een artillerie onderofficier, gedagteekend van den 2den October, was wel ontvangen. Het onderwerp van ondergeschikt en zelfs meer persoonlijk belang zijnde, is dit tot nog toe niet kunnen worden opgenomen. *Spectator* zal echter gelegenheid vinden, bedoeld onderwerp in een artikel intekleeden.

Tevens is bij S. ontvangen een brief, geteekend eenige geabonneerden, zijnde een vervolg op dezen brief, geplaatst in zijn n°. 18. Dit onderwerp zal in een te verwachten artikel worden behandeld.